

Дім для Дома

КУПИТИ

Смішний пудель на ім'я Дом розповідає нам історію родини — старого полковника та кількох поколінь жінок. І пес, і люди почуваються ніяково у невеличкій львівській квартирі, де жив раніше... Яка різниця хто? Камені не розкажуть. Або розкажуть — якщо маєш собаче чуття. Та хіба є історії, які допоможуть — полковнику зі сходу України чи хоча б його псові — нарешті відчути себе вдома у Львові 90-х?

Здається, до чужої скрині вже ніколи не підібрати ключа. Вже ніколи не відпустити штурвал винищувача. Ніколи ні пес, ні стіни не приймуть нових господарів. Але буває, чужа таємниця виявляється й твоєю також. І, можливо, героям цієї історії таки вдасться віднайти дім.

Вікторія Амеліна – письменниця, громадська діячка, волонтерка, засновниця Нью-Йоркського літературного фестивалю, яка загинула від травм, отриманих під час ракетного удару росіян по Краматорську.

Пролог

Народження

Я народився в неділю, у місяці лютому, в українсько-російсько-польсько-єврейській родині головного бухгалтера бердичівської швейної фабрики, що якраз припинила свою роботу. Це, напевно, й визначило мою собачу долю.

Народження — не все. Я не вірю у гороскопи. Того дня, коли вирішувалося моє життя, за вікном сипали білі цятки. Такі, знаєте, дрібні уламки замерзлих річок, які пахнуть чужими краями? Хоча тоді сипали часточки звичайнісінького Дніпра — не Дунаю, не Дону, не Вісли, не Амазонки чи Міссісіпі, не Неви чи Москвірки, а саме Дніпра. На вигляд ніколи не відрізниш, але запах живого снігу не сплутаєш. Екран телевізора сніжить так само — у кімнаті старого, якого я дуже люблю, — тільки цятки на екрані нічим не пахнуть. Як і все, що відбувається в телевізорі.

За документами ім'я моє мало початись на букву «D». Полковник, якого я дуже люблю, називатиме мене потім «дурашка», та тоді мені дали інше ім'я: Dominicus. Так, у лютому 1991-го року я став одним із господніх псів, з правильним іменем, на правильну букву. Звісно, мене не хрестили — це нам не потрібно, адже все одно всі ми, так чи так, потрапляємо до божого раю. Натомість мені видали документи, де вказано мою породу, колір шерсті та інші параметри, важливі для майбутнього покупця.

Одяг, пошитий у Бердичеві, продавався погано, а надто після того, як фабрика зупинилася й продавати було вже нічого; щенята, мабуть, продавалися трохи краще.

Тож того дня, коли покупець прийшов, я вже мав ім'я й документи, і господар моєї матері був готовий будь-що мене продати своєму далекому родичеві. І за вікном сніжило, хоч я ще й

не знав, що таке сніг і яке значення матиме вибір покупця для мене й ще багатьох людей та собак, які трапляться на моєму шляху. Якби покупець помилився ви-бираючи, ми ніколи б і не зустрілися з чоловіком, який мене дуже любив і якого дуже люблю я, пудель, за паспортом Dominicus, а для близьких за просто — Дом.

Порода

Пудель я не простий — королівський. Хоча згодом мені доведеться дізнатися, що оця додаткова прикмета для пуделів мого зросту — «королівський» — насправді на-думана. Можливо, навіть це просто маркетинговий хід продавців занадто великих пуделів, яким треба якось виживати в нашій частині світу в часи закриття швейних фабрик і повернення моди на аристократію. Думаю, англійською в моїх документах записано просто «standard poodel» — «пудель стандартний». Стандартний і королівський, погодьтеся, не одне й те ж. Втім, з маленького українського містечка Новерська вся Європа здавалася королівством із чарівної казки. Тож в ті часи, в які мені саме випало проживати своє собаче життя, з 1991-го до 2005-го, взагалі, майже всі речі, перетинаючи кордон із колишніми республіками СРСР, ставали королівськими, елітними та люксовими...

Тож не піддаваймося на лестоці: я просто великий пу-дель. Знавці навіть хитали головами, вимірюючи мене від кінчиків лап до білої гривки: занадто великий. Великий не за життям своїм, а за розміром. Неправильний.

Автор цієї книжки

Ось автор розповідає вам, що він, тобто я, — пудель. Мовляв, хіба не всі мають право сказати? Навіть і пуделі. Чи, ви вважаєте, не всі? Не кожен собака, так би мовити, має право на розуміння. Тим більше слова — хіба це собача справа? Я, якщо чесно, іноді думаю теж, що мова — це надто складно. Надто багато в ній протиріч, недомовок, обмовок та і брехні відвертої.

Навіть взяти саме оце слово — «пудель». У деяких країнах пуделями називають, до прикладу, занадто слухняних політиків. Прем'єр-міністра Великобританії Тоні Блера могли б називати спанієлем, болонкою, таксою або... — та британські журналісти здатні назвати свого прем'єра, як завгодно, хоч бультер'єром! Він же не королева. А називали пуделем. Пуделем! Хоча, впевнений, жоден пудель ніколи не відправляв до Іраку ні людей, ні собак. Ні до Іраку, ні в Косово, ні в Сьєрра-Леоне, ні в Корею, нікуди. Зрештою, навіть якби якийсь пудель і захотів раптом відправити людей на війну, хіба люди дозволили б це? Ні, люди не підкоряються пуделям, тільки прем'єр-міністрам. Так що це журналісти дарма... Люди, я думаю, взагалі тепер вільні, можуть чинити, як собі знають, принаймні в кордонах простору, який самі вони називають «цивілізований світ». Навіть велика країна, у якій народилися всі мої рідні люди — і Господар, і старий полковник, і всі дівчата, навіть маленька Маруся, — ця страшна країна впала й розсипалась, як розсипається часом сіль або мука.

Чи, може, та країна не розсипалась, а розлилася, як річка після зими чи, наприклад, пляшка олії? Це ж тоді все пояснює. Велика страшна країна розбилася й розлилася, як розливається часом олія, куплена на Привокзальному ринку якоюсь львівською пані. Країна розтікалася бруківкою струмочками, ріками. І так просто її не витреш із вулиць.

Час іде, а людські ноги й собачі лапи зісковзують раз у раз — прямо на коліях, перед трамваєм, який прямує до центру, вниз Городоцькою. І все довкола липке, і ти вже не впевнений: чи це люди розбили чудовисько, чи чудовисько таки подолало людей —

хитрістю: тепер позбутися його буде ще важче. І ти хочеш побігти геть, дістатися дому — але ковзаєш на розлитому, падаєш, лапа зісковзує під трамвай:

— Тікай, Доне!

Тікаю. Може, нам усім зачекати, поки підсохне — тоді іти?

Але все так само — підшови твоїх старих чобіт, твої занадто високі підбори, шорсткі подушечки моїх лап — лип-не, не пускає нас від цієї землі. І навіть за сотню років тут все ще залишатимуться сліди — ледь чутний, але характерний запах чогось розлитого, назву чого ти забув. А жінки все миють і миють, і думають, тікати би звідси, туди, де не треба відмивати слідів, бо там нічого не розбивалося — ні монстрів, ні армій, ні навіть життів.

Та старий полковник якось сказав мені: немає на Землі таких місць. Усюди щось билосся, розбивалося, залишало пастки-сліди. Те саме мені підказує і мій ніс. І добре було б розповісти свою історію не словами, а запахами — самими тими слідами, що всюди розкидані, тільки й чекають на те, аби їх прочитали. Але з людьми треба розмовляти їхньою мовою.

Взагалі-то це навіть зручно, що я собака. Будь я людиною, до цього дня дуже би втомився від одної лише необхідності вирішити, якою саме мовою розповісти цю історію — українською чи російською (інших мов я не знав би добре, навіть людиною — забракло би співрозмовників...). Потім, навіть уже вирішивши, я без кінця би перефразовував ре-чення, яке цей вибір пояснює: як краще сказати «українською чи російською» або, може, «російською чи українською»? Ні, я б просто нічого ніколи не розповів. Будь я людиною. Але пес тут може сказати. Тож я скористаюся цим привілеєм.

Розповім, як так сталося, що люди мене вбили. Ви не лякайтеся, страждань чи подробиць вбивства собаки не буде. Якщо ж вам йшлося про книжку зі стражданням і кров'ю, то відкладайте цю, беріться за іншу. Мені, повірите, зовсім не йдеться навіть про

встановлення й покарання вбивць. Імовірно, навіть я сам винен у всьому.

Ця історія не про вбивство, а про життя, яке завжди йому, вбивству, передує, — про моє собаче життя, сповнене радості та любові, й про їхнє людське, сповнене сумнівів, спогадів і бажань. Про наше щасливе життя. Бо таким воно і було — щасливим, якщо озирнутися та пригнуватися до залишених нами слідів.

Я хочу свідчити про свій дім. А дім твій — там, де твої сліди. Дім — розпорошений, як білі уламки замерзлих річок над Землею.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ